

Viðmerking:

Forfólkini í Norrønu feløgnum: Torbjörn Nyström, Føroyar, Lars Barfoed, Danmark, Hrannar Björn Arnarsson, Ísland, Pyri Niemi, Finnland, og Maiken Poulsen Englund, Føroyar

Norðurlond – kaffiblubbi ella valdsfaktorur?

Rátt vald er við at máa stóðið undan reglubundnu heimsskipanini. Tí mugu Norðurlond í nógv størri mun standa saman á heimspallinum, heldur enn sum átta smáríki

Eftir Hrannar Arnason, Lars Barfoed, Maiken Poulsen Englund, Pyri Niemi og Torbjörn Nyström forfólk í Norrønu feløgnum í ávikavist Íslandi, Danmark, Álandi, Svøríki og Føroyum.

Seinastu 100 árin hava vit sæð, at tá heimurin verður ótryggur, vinnur tankin um norðurlandskt samstarv frama. Sannleikin er tíverri eisini, at norðurlandska samstarvið í alt ov nógv ár er trýst aftur og viðfarið sum ein viðfáningur.

Ótryggleiki í heiminum hevur aftur nú fingið norðurlandska samstarvið á breddan. Tí skulu vit lofta momentum og tryggja okkum, at áður ótroyst móguleikar at skipa eitt meira bindandi norðurlandskt samstarv ikki endurtaka seg. Orsøkin er einföld: Stóru avbjóðingarnar fyri okkara viðkomandi í framtíðini – millum annað uttanríkispolitikkur, trygd, umhvørvi, orka, flutningur og menningin í Arktis – kann einki av okkara londum loysa einsamalt. Tískil mugu vit í nógv størri mun handla sum sameindir norðurlandskir statir.

Frá fleiri hundrad ára fíggingdaskapi til felags virði

Norrøn feløg vórðu sett á stovn eftir fyrra heimskríggj sum úrslit av tørvi-

num á friði og felagsskapi. Fyri 100 árum síðan var als eingin víska fyri, at eitt norðurlandskt samstarv fór at festa røtur. Økið var merkt av hjálandaveldi og sínámillum kríggj; summi av londunum vóru nýbornir statir og onnur stríddust fyri loysing. Kortini vaks tankin. Og í dag er úrslitið ein felagsskapur við átta londum við felagsvirðum, sum hava lagt lunnar undir eitt hitt mest stóðufasta, friðarliga og vælstillada økið í heimssøguni. Heiminum tørvar sameind norðurlond, ið kunnu ganga á odda og veita altjóða íblástur á fleiri leiðum.

Men hóast politikarar mangan hava nógv gott at bera norðurlandskum samstarvi, hevur gongdin higartil víst nakað annað. Seinastu áratíggjuni hevur samstarvið vikið fyri øðrum samstørvum og er tískil í veruleikanum viknað. Úrslitið er, at norðurlandska samstarvið fyllir munandi minni í dag, enn tað gjørdi um aldarskiftið. Til dømis hevur tað norðurlandska samstarvið ein starvsfólka-ahóp, sum einans telur 120 fólk, meðan ES ræður yvir fleiri enn 32.000 starvsfólka, ið eru sett at mynda og útinna politikk.

Undir koronukreppuni gjørdist hendan gongdin við fleiri ára niðurræðfesting serliga greið, og endin varð, at norðurlandska samstarv-

ið als ikki stóð sína roynd, tá á stóð.

Norðurlond við ótroystum móguleikum

Men gongdin kann vendast. Á sama hátt sum tað fyri 100 árum síðani eydnaðist at broyta fíggingdaskap til felagsskap, ber til hjá okkum í dag at skapa ein nýggjan og sterkari norðurlandskan leiklut í heiminum. Samlað hava norðurlond ein av heimsins størstu búskapum, og økið er væl fyri í sambandi við umhvørvi, mannarættindi, sosialan tryggleika og samferðslukervi. Móguleikarnir eru risastórir – hava vit dirvið at troysta teir.

Norðurlandska grundlógin skal nútíðar-gerast

Tá vit í Norrønu feløgnum argumentera fyri einum sterkari og meira bindandi norðurlandskum samstarvi, snýr tað seg um at skapa eitt samstarv, ið hóskar til tann veruleikan, vit eru í.

Skulu norðurlond megna at handfara heimsfarsóttir, umhvørviskreppuna, orkuveitingina, trygdarpolitikkinn og framtíðar flóttafólkastreymar við nógv størri virkisorku og vera kappingarfør mótvegis USA og Kina, er tað treytað av, at Helsingforsavtalan – "grundlógin" hjá norðurlandska samstarvinum –

verður nútíðargjørd, so vit hava tíðarhóskandi karmar at virka undir.

Hendan nútíðargerðin skal millum annað tryggja, at Grønland, Føroyar og Áland fáa sjálvstøðugan sess í samstarvinum, og at politisk hævudsøki, sum í dag liggja uttanfyri norðurlandska samstarvið, gerast natúrligur partur av tí.

Samstundis eiga vit at umhugsa, á hvønn hátt, vit skulu styrkja norðurlandska felagsskapin millum fólk. Felags ríkisborgaraskapur, felags samleikaprógv og pass, er ein háttur at styrkja norðurlandska felagsskapin og felags samleika okkara. Harafturat eiga Norðurlandaráðið at stovnsseta eitt «annað kamar», ið verður valt við beinleiðis vali fjórða hvørt ár. Tað kann vera við til at knýta Norðurlond nærri at hvør øðrum, vera við til at skapa eitt felags-norðurlandskt almenni og veita samstarvinum eitt sterkari fólkaræðisligt stóði.

At enda krevst ein uppgerð við semjuprinsippið í Norðurlandaráðnum og Ráðharraráðnum. Í alt ov nógv ár hevur ein einstøk stjórn kunnað forða fyri framstígum, og tað ger í veruleikanum tað, at tann, sum vil minst, avger mest. Kanska eiga tey londini, sum vilja ganga fremst, at fáa móguleika til tess – uttan vanda fyri, at onnur

forða hesum.

Verjusamstarvið: Beinleiðis prógv

Eitt dømi um, at tankin um nærri norðurlandskt samstarv ikki einans er hugsjónarligur, síggja vit við norðurlandska verjusamstarvinum. Í dag arbeida norðurlandsku loftflotarnir sambært visjónini um sameindar atgerðir – hini so nevndu nordic air commander's intent. Innan fá ár, skulu tey kunna standa fyri einum sameindum loftflota, har londini ikki einans samstarva, men geva sínámillum bindandi boð yvir landamørk.

Ovastarnir í norðurlandsku flogherliðunum eru fyri hesi menningini, tí teir meta, at tað styrkir verjuna í einstøku londunum. Hetta prógvar, at norðurlandskt samstarv ikki einans er romantikkur, men eitt ítøkiligt amboð til fyrimuns fyri hvørt einstakt land.

Sameind Norðurlond

Hesin logikkurin eiga eisini at vera galdandi fyri onnur øki. Norðurlond skulu handfara heimsfarsóttir, umhvørviskreppuna, orkuveitingina, trygdarpolitikkinn og framtíðar flóttafólkastreymar við nógv størri virkisorku enn higartil. Her eru norðurlond ikki ein kappingarneyti hjá ES ella Nato, men ein styrki fyri Evropa sum heild.

Alt hetta ber okkum fram til grundleggjandi spurningin: Hvat vilja vit við Norðurlondum? Heimurin er í eini rembingartíð. Reglubundna heimsskipanin er undir trýsti og í vanda fyri at verða loyst av av ráum valdi. Vilja vit verja og breiða tey virði út, sum eyðkenna okkum – fólkaræði, javnvirði, álit og rættarstatin – so noyðast vit at standa nógv sterkari saman enn vit gera í dag.

Skulu Norðurlond vera meira enn ein kaffiklubbi, krevst politiskt dirvi, visjónir og ein uppgerð við smárikjalyndið. Vit skulu í nógv størri mun binda okkum til at taka avgerðir sum tann valdsfaktorurin, vit í felagsskapi kunnu vera

Hrannar Björn Arnarsson, formaður í Norrøna felagnum í Íslandi
Lars Barfoed, formaður í Norrøna felagnum í Danmark
Maiken Poulsen Englund, forkvinna í Norrøna felagnum í Álandi
Pyri Niemi, formaður í Norrøna felagnum í Svøríki
Torbjörn Nyström, formaður í Norrøna felagnum í Føroyum